

LIETUVOS RAUDONOJO KRYŽIAUS DRAUGIJA

Asociacija, A. Juozapavičiaus 10 A, LT-09311 Vilnius, tel. (8 5) 2628037, faks. (8 5) 2619923, el.p. info@redcross.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 190679146

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

Pasiūlymai

Dėl LR Pilietybės įstatymo Nr. XI-1196 pakeitimo įstatymo

2020 05 15 Nr. 83

Lietuvos Raudonasis Kryžius (toliau – LRK), teikiantis teisinę pagalbą sprendžiant asmenų be pilietybės teisinę padėtį Lietuvoje Jungtinių Tautų Vyriausiojo Pabėgėlių Komisarą (toliau – JTVPK) įgyvendinamos asmenų be pilietybės skaičiaus pasaulyje mažinimo programos rėmuose, susipažino su LR pilietybės įstatymo (toliau – PĮ) pakeitimo projektu Nr. 20-6597 (toliau – Įstatymo projektas) ir teikia savo pastabas bei pasiūlymus dėl Įstatymo projekto nuostatų.

Dėl Įstatymo projekto 1 str., kuriuo įtvirtinamas PĮ 2 str. 18 d. pakeitimas

Įstatymo projekto 3 str. numatyta pakeisti PĮ 2 str. 18 d. ir nustatyti, jog asmens pragyventą laikotarpį Lietuvos Respublikoje nutraukia teismo paskirtos laisvės atėmimo bausmės atlikimo laikas.

LRK atkreipia dėmesį, kad priėmus numatytą pakeitimą nepagrįstai būtų apsunkintos užsieniečių, kuriems suteiktas prieglobstis Lietuvos Respublikoje, ir asmenų be pilietybės galimybės kreiptis dėl Lietuvos Respublikos pilietybės.

Praktikoje neretai pasitaiko atvejų, kai užsieniečiai, kurie ieško prieglobsčio priversti pasinaudoti neteisėtais išvykimo iš kilmės valstybės ir atvykimo į prieglobsčio valstybę būdais (neteisėtas sienos kirtimas, pasinaudojimas suklastotais dokumentais). Nepaisant to, kad tokiais atvejais, remiantis tiek 1951 m. Ženevos konvencijos 31 str. 1 d, tiek LR baudžiamojo kodekso 291 str. 1 d. bei vystomą teismų praktiką, prieglobsčio prašytojai gali būti atleidžiami nuo baudžiamosios atsakomybės, tačiau neretai dėl kalbos barjero, Lietuvos prieglobsčio procedūrų neišmanymo, nepasitikėjimu pareigūnais (jeigu kilmės valstybėje persekioti valstybės pareigūnų), ketinimas kreiptis dėl prieglobsčio nebūtinai išsakomas iškart patekus į prieglobsčio valstybę, dėl ko prieglobsčio prašytojams pradedamas ikiteisminis tyrimas, jie atsiduria laisvės atėmimo įstaigose ir yra nuteisiami. Tokiu atveju PĮ pakeitimu nustačius, jog asmens pragyventą laikotarpį Lietuvos Respublikoje nutraukia teismo paskirtos laisvės atėmimo bausmės atlikimo laikas, užsienietis, kuriam suteiktas prieglobstis Lietuvoje susidurtų su papildoma kliūtimi gauti Lietuvos pilietybę,

nors pabėgėlio situacija ir santykis su savo kilmės valstybe, kurioje patirtas persekiojimas, apskritai būna nutrūkęs, ir tokie žmonės *de facto* yra asmenys be pilietybės, kol neįgyja prieglobsčio valstybės pilietybės.

Konvencijos dėl asmenų be pilietybės (toliau – Konvencija) statuso 32 str. numatyta, kad „*Valstybės pagal galimybę padeda asmenims be pilietybės asimiliuotis ir natūralizuotis. Jos daro viską, kad pagreitintų natūralizacijos procesą ir kiek įmanoma sumažintų mokesčius ir išlaidas už šias procedūras*“. Siūlomu pakeitimu asmenų be pilietybės situacija atvirkščiai būtų tik bloginama ir sunkinama, atidedant pilietybės jiems suteikimą, ir tai prieštarautų Konvencijoje įtvirtintoms nuostatomis. Papildomai pažymėtina, kad teisėto pragyvento laikotarpio neįskaitymas atliekant laisvės atėmimo bausmę, gali būti vertinamas ir kaip dvigubas baudimas – t. y., asmuo ne tik atlieka bausmę už padarytą nusikaltimą, bet ir sulaukia neigiamų pasekmių siekdamas įgyti Lietuvos pilietybę.

Todėl apibendrinus išdėstytas aplinkybes, siekiant mažinti asmenų be pilietybės skaičių Lietuvoje bei palengvinti tokių asmenų ir užsieniečių, kuriems suteiktas prieglobstis Lietuvoje, natūralizaciją bei integraciją, siūlome atsižvelgti į išdėstytus argumentus ir tokio pakeitimo atsisakyti.

Dėl Įstatymo projekto 4 str., kuriuo įtvirtinamas PJ 18 str. 4 d. pakeitimas

Įstatymo projekto 4 str. numatyta pakeisti PJ 18 str. 4 d. ir išplėsti sąrašą asmenų, kam yra taikomos PJ nustatytos išlygos.

LRK atkreipia dėmesį, kad asmenys be pilietybės dažnai yra socialiai atskirti, turi menkas ir nepastovias lėšas, susiduria su informacijos dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo trūkumu. Įprastai pilietybės įgijimas užtrunka ilgą laiką, reikalauja daug dokumentų surinkimo. JTVPK parengtoje ataskaitoje apie Gerąsias praktikas, reguliuojant prevenciją ir asmenų be pilietybės skaičiaus mažinimą¹ (toliau – JTVPK Gerosios praktikos) gerąja praktika laikoma rinkliavos mokesčio, kalbos, istorijos ir kultūros žinių reikalavimų netaikymas asmenims be pilietybės.

Remdamasi Konvencijos 32 str. ir siekiu mažinti asmenų be pilietybės skaičių, LRK siūlo asmenims be pilietybės taikyti PJ 18 str. 4 d. išlygas.

Dėl Įstatymo projekto 14 str., kuriuo įtvirtinamas PJ 38 str. 6 d. ir Įstatymo projekto 15 str., kuriuo įtvirtinamas PJ 39 str. 5 d. pakeitimų

Įstatymo projekto 14 str. ir 15 str. numatyta įtvirtinti Migracijos departamentą, kaip instituciją, kuri nustatytų, ar yra pakankamai duomenų dėl asmens lietuvių kilmės bei faktą, kad asmuo iki 1940 m.

¹ 2018 UN High Commissioner for Refugees (UNHCR): Good practices in nationality laws for the prevention and reduction of statelessness, prieinama: <https://www.refworld.org/docid/5be41d524.html>.

birželio 15 d. buvo Lietuvos Respublikos pilietis ar yra jo palikuonis, taip pat ar yra pakankamai dokumentų, patvirtinančių, kad asmuo gali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis. Nesant pakankamų įrodymų, šie duomenys galėtų būti nustatomi teismo tvarka.

LRK atkreipia dėmesį, kad vienu iš būdų mažinti asmenų be pilietybės skaičių, kaip rekomenduojama ir skatinama minėtose JTVPK gerosios praktikos pavyzdžiuose, yra asmenų be pilietybės statuso nustatymas (angl. *statelessness determination procedure*). Tokia procedūra nėra įtvirtinta Lietuvos teisės aktuose. Siūlytume svarstyti ir nustatyti procedūrą, kur Migracijos departamentas nustatytų, ar asmuo turi pilietybę ar yra asmuo be pilietybės, o nesant pakankamai duomenų apie asmens pilietybę, tos faktas galėtų būti nustatinėjamas teismo tvarka.

Dėkojame už suteiktą galimybę pateikti pasiūlymus ir tikimės, kad į šiuos pasiūlymus bus atsižvelgta, siekiant užtikrinti asmenų be pilietybės, bei užsieniečių, kuriems suteiktas Lietuvoje prieglobstis, galimybę integruotis į Lietuvos Respublikos visuomenę palengvinant pilietybės suteikimo bei nustatymo tvarką. Esame pasirengę tolimesniam bendradarbiavimui.

Su pagarba
Lietuvos Raudonojo Kryžiaus
Pabėgėlių ir migrantų programos vadovė
Eglė Samuchovaitė

Parengė: teisininkas Marius Taparavičius , tel. +370 622 75 776, el. paštas: marius@redcross.lt